

Grutto alarm

In het vorige SOVON-Nieuws werd al gememoreerd dat er een fikse discussie gaande was rondom het wel en wee van de Grutto. De Rijksoverheid heeft, samen met de Bond van Friese Vogelwachters (BFVW), het initiatief genomen tot een bijeenkomst met Grutto-deskundigen. Deze heeft in juni plaatsgevonden. SOVON heeft onder andere bijgedragen door een schatting te maken van het huidige aantal broedparen in Nederland.

Aanleiding

Een artikel in *De Levende Natuur* over de teruggang van de Grutto in Friesland vormde de aanleiding om de andere provincies te vragen een aantalsschatting te geven van het aantal Grutto's binnen hun grenzen. Kort daarop ontstond het plan voor een Grutto-workshop, waarvoor eveneens een actueel beeld van de Grutto aantallen in Nederland gewenst was. Vertegenwoordigers van provincies is niet alleen gevraagd zo'n schatting te geven, maar ook of zij uitspraken konden doen over verschillen in aantalsontwikkelingen en de oorzaak daarvan in gangbaar agrarisch gebied en reservaten.

Methode

Bijna elke provincie beschikt tegenwoordig over een weidevogelmeetnet en bovendien worden er in een aantal provincies gebiedsinventarisaties uitgevoerd. Combinatie van beide leidt tot een schatting van het huidige aantal Grutto's binnen die gebieden. In de provincies waar dit niet mogelijk was zijn schattingen gemaakt, gebaseerd op *expert judgement* van mensen die goed bekend zijn met de lokale omstandigheden.

Om enige controle uit te oefenen op de betrouwbaarheid van de schattingen is nog een tweede onafhankelijke bron gebruikt: de Broedvogel-atlas 1998-2000. In het kader van de Atlas is per atlasblok een aantalsschatting gemaakt van o.a. de Grutto. Ten tijde van de Grutto workshop varieerde het aantal verwerkte atlasblokken per provincie tussen de 25 en 65%. Door de daarop gebaseerde schattingen om te rekenen naar 100% zijn de aantallen in een provincie geschat. De methoden kunnen verschillende resultaten opleveren, bijvoorbeeld als een belangrijk gruttogebied, zoals Waterland, nog ontbreekt bij de verwerkte blokken. Aangenomen is dat dit soort effecten wordt uitgemiddeld bij de landelijke schatting.

Beide methoden leveren een aantalsschatting op in dezelfde orde van grootte. Dit leidde tot de conclusie dat de aantalsschatting volgens de grove, snelle inventarisatie een redelijk actueel beeld geeft, én dat het atlasmateriaal mogelijk ook voor andere soorten interessante aantalsschattingen kan opleveren.

De aantalsschatting

Het aantal Grutto's in Nederland is afgenomen van 87.000 paren in 1990 naar 58.000 paren in 2000 (-30%). Zeer opvallend is de sterke afname in provincies die de oost- en zuidrand van ons land vormen; de hoger gelegen zandgronden. Ook in andere delen van ons land gaat de Grutto in aantal achteruit, zij het niet in die mate. Vooral de ontwikkelingen in Friesland zijn zorgelijk, want nog steeds bevindt een derde van de Nederlandse gruttopopulatie zich in die provincie. Met een afname van 4% verdwijnen daar jaarlijks 800 gruttoparen. De achteruitgang op de zandgronden is mogelijk het gevolg van verdroging en de opkomst van de vos. In Friesland lijken de geringe variatie in graslandgebruik en het massaal maaien een belangrijke oorzaak te zijn. Maar ook in een deel van de reservaten blijkt het door allerlei omstandigheden vaak niet mogelijk om optimaal beheer te hanteren voor weidevogels, met alle gevolgen van dien.

Een andere belangrijke oorzaak is het verlies van geschikt broedgebied door de sterke verstedelijking en de uitbreiding van de bijbehorende infrastructuur. Sinds 1970 is het areaal cultuurgrasland afgenomen van 1,3 miljoen hectare naar 1 miljoen hectare nu. Dientengevolge is het landgebruik in het overgebleven gebied sterk geïntensiveerd. En zo zijn er nog vele factoren aan te dragen die een rol spelen bij de achteruitgang van de Grutto op landelijk en regionaal niveau.

Hoe verder?

De workshop heeft geresulteerd in de vorming van een samenwerkingsverband voor een betere informatieuitwisseling en afstemming van beleid tussen organisaties. Extra monitoring en evaluatie van beleid is nodig om meer en beter toepasbare kennis te vergaren, evenals onderzoek naar vestiging van paren en overleving van kuikens. In het najaar maakt een tweede workshop een *Plan van Aanpak*.

Ondanks alle inspanningen tot nu toe zijn we niet in staat geweest de achteruitgang te stoppen. We moeten constateren dat het merendeel van de maatregelen uit het verleden te weinig effect sorteert en dat we ons beter kunnen concentreren op effectievere maatregelen. Probleem is dat veel maatregelen zich moeilijk of niet laten verenigen met de huidige praktijk binnen het agrarisch bedrijf.

Tabel 1. Aantal paren Grutto's per provincie en in Nederland gebaseerd op de schattingen per atlasblok van de broedvogel-atlas (atlas) en die van experts (schatting). Verder is nog vermeld de procentuele aantalsverandering t.o.v. de laatste aantalsschatting en het jaar waarin die heeft plaatsgevonden. Voor vergelijking tussen provincies is dit vervolgens omgerekend naar de jaarlijkse aantalsverandering.

Provincie	Aantal		Verandering		Gemiddelde verandering per jaar
	atlas	schatting	%	t.o.v.	
Groningen	3.026	4.000	-26	1987-88	-2,2%
Friesland	26.461	20.000	-33	1991	-4,1%
Drenthe	1.223	1.250	-71	1994	-11,8%
Overijssel	4.206	2.900	-68	1991	-7,6%
Gelderland	2.226	3.850	-26	1984-93	-3,7%
Flevoland	501	150	-77	1990-97	-11%
Utrecht	3.721	4.000	-38	1989-91	-3,8%
Noord-Holland	9.627	12.000	-8	1994	-1,3%
Zuid-Holland	6.787	8.500	-9	1991	-1%
Zeeland	1.073	675	0	1994	0%
Noord-Brabant	870	900	-70	1994	-7,8%
Limburg	131	120	-70	1990	-7%
Nederland	59.852	58.345	-33	1990	-3,3%

Wolf Teunissen